

DE LA RELAȚII CONSULARE LA RAPORTURI DIPLOMATICE OFICIALE ÎNTRE ROMÂNIA ȘI S.U.A. - EUGENE SCHUYLER

Dumitru Vitcu

Anul 880 a constituit o bornă cronologică în evoluția relațiilor româno-americane datorită, pe de o parte, inaugurării legației SUA la București și, pe de alta, prezenței unei misiuni diplomatice românești (condusă de colonelul Sergiu Voinescu) pe pământ american, deopotrivă în emisfera sa nordică, Statele Unite, cât și în cea sudică, la Rio de Janeiro.

La 11 iunie acel an, secretarul de stat american, W.N. Evarts, semna actul prin care era numit "agent diplomatic și consul general al Statelor Unite pe lângă guvernul Alteței Sale Regale, principele suveran al României", în persoana lui Eugene Schuyler. Prieten apropiat al lui John Kasson, trimisul oficial al Washingtonului la Viena, căruia, se pare, i-a și datorat nominalizarea în capitala României, E. Schuyler era avocat de profesie și își începuse cariera diplomatică în 1867, îndeplinind succesiv funcțiile de consul la Moscova, apoi la Reval (Talin) în Estonia, secretar de legație la Petersburg (1870-1876) și Constantinopol (1876-1878), în capitala Turciei fiind și consul general, funcție pe care a deținut-o ulterior pe durata a câte unui an, la Birmingham și Roma¹. Cunoscut la București încă din 1876, făcând un popas în drumul de la Petersburg la Constantinopol și întreținându-se cu principele Carol I vreme de aproape un ceas, fără a bănuși atunci că se va întoarce aici ca reprezentant diplomatic oficial.

Din capitala Imperiului Otoman, noul secretar de legație al SUA avea să susțină constant reînființarea consulatului american la București, practic desființat odată cu părăsirea postului de către B.F. Peixotto, comunicând Departamentului de Stat că, "întrucât România este un stat autonom, nici un oficial turc nu are autoritate acolo, iar în caz de nevoie ar fi dificil pentru mine să intru în legătură cu guvernul principelui". Ulterior, spre a fi mai convingător, adăuga: "Mi se pare foarte important ca Bucureștii să nu rămână fără o reprezentanță diplomatică americană acum când rolul economic al României este în rapidă ascensiune. Cred că nu va trece mult până când congresul va socoti oportună și morală reînființarea unui consulat la București"².

Nu este de neglijat nici faptul că relatările sale – în urma unei călătorii de documentare – despre atrocitățile săvârșite de turci, în Bulgaria, în 1876, având un larg ecou internațional, au iritat autoritățile de la Constantinopol, care, prin mijlocirea propriului ambasador la Washington, au cerut Departamentului de Stat să procedeze la rechemarea acestuia din post, pentru atitudine neprietenească față de Turcia și de simpatie (altminteri mărturisită) pentru Rusia. Schuyler a rezistat totuși în funcție până la încheierea războiului, în 1878.

Cu prilejul numirii sale, Departamentul de Stat declara în numele guvernului federal că Statele Unite recunoșteau "în chipul cel mai deplin suveranitatea și independența desăvârșite ale României" și erau convinse că legația deschisă la București avea să asigure "urmări fericite" în evoluția și "consolidarea legăturilor dintre cele două țări"³. Se cuvine însă precizat că, deși autoritățile americane abilitate nu alocaseră încă fondurile necesare noii reprezentări diplomatice la nivel de legație, din rațiuni de austeritate bugetară, forma protocolară n-a avut de suferit titulatura rămânând legație, iar reprezentantul diplomatic fiind avansat, la insistența autorităților românești, din poziția de agent și consul general, în cea de însărcinat cu afaceri, în iunie 1881 și apoi de ministru rezident, din iulie 1882.

Când părăsea Roma, pentru București, la 21 iulie 1880, Schuyler scria secretarului de stat: "Istoria și situația României mă interesează de mai multă vreme și mă simt onorat în cel mai înalt grad de a fi primul american cărui i se încredințează misiunea de a începe relații diplomatice regulate cu această țară. Nu voi precupeți nimic pentru a promova bunele relații între cele două țări"⁴.

Familiarizat oarecum cu realitățile politice, sociale și culturale românești înainte de a-și lua postul în primire, Schuyler le-a apreciat cu destulă exigență după realizarea contactului direct⁵, exigență ce nu-i diminuase simpatia mărturisită pentru comportamentul României în vremea războiului din 1877-1878. Totodată, preluând misiunea inițiată de John Kassan la București, vizând reglementarea printr-un tratat a relațiilor comerciale între cele două țări⁶, ca și recomandarea Departamentului de Stat referitoare la posibilitatea consfințirii printr-un asemenea act a unor garanții vizând "libertatea religioasă și a educației", el a opinat că un acord comercial nu era locul cel mai potrivit pentru materializarea lor scriptică și că orice insistență pe acea temă nu putea sfârși decât prin eșecul negocierilor⁷. Pentru că, interesele americane imediate – dictate de aplicarea unor consistente taxe vamale suplimentare tuturor mărfurilor provenind din țările cu care România nu încheiasse încă acorduri comerciale – covârșeau oricum acele motivații de ordin confesional sau moral, incluse de altfel circumstanțial și facultativ printre temele dialogului.

Debutul în noul post diplomatic nu s-a consumat sub cele mai bune auspicii pentru Scuyler, probleme personale nerezolvate suprapunându-se celor oficiale învăluite în incertitudini, care, laolaltă, i-au crea o prelungită stare de disconfort. Casa ce i-a fost destinată ca reședință oficială în București, dar și ca locuință (casa Capșa din Calea Victoriei), reclama un consistent efort din parte-i spre a asigura chiria și întreținerea aferente, într-un oraș pe care-l găsea deja "foarte scump" și în condițiile în care cutremurul din 25 octombrie 1880 șubrezise îngrijorător structurile imobilului abia închiriat.

Cele trei transferuri succesive din ultimii doi ani îi epuizaseră resursele materiale, după cum însuși se tânguia într-o scrisoare adresată secretarului de stat, determinându-l a se îndatora prietenilor. Din același motiv, își lăsase soția, Gertrude, la Paris, arătându-se pesimist în privința perspectivelor de reunificare familială curândă. Nesiguranța rămânerii în post îi era alimentată și de faptul că iminența alegerilor prezidențiale din noiembrie același an făcea posibilă reușita partidului democrat, aflat atunci în opoziție și, prin urmare, schimbarea administrației republicane, căreia-i datorase nominalizarea în funcție, inclusiv a serviciilor consulare și diplomatice numite de aceasta. "Cu sistemul nostru politic, niciodată nu poți fi sigur de nimic în vremea alegerilor" – se confesa el unui amic, Maurice Howard, la 21 septembrie, parcă spre a-și motiva eventualul eșec⁸.

Starea de disconfort inițial i-a fost sporită și prin contractarea unei nevalgii, provocată probabil de escapadele sale montane din primele luni (la Sinaia, Brașov, Tușnad, Sf. Gheorghe), dar mai ales de îmbolnăvirea secretarului său particular care-l ajuta în redactarea monografiei consacrată țarului Rusiei, Petru cel Mare, monografie ce avea să vadă lumina tiparului patru ani mai târziu⁹. Încât, singurul suport moral, în afara cunoștințelor sau prietenilor de circumstanță, venea din partea celor câțiva cetățeni americani, rezidenți temporar în București, printre ei inginerul Ed. M. Grant, generalul Briam Berdan și pictorul G.P.A. Healy.

Preocupările diferite, dar încadrate aceleiași spectru intelectual, ale concetățenilor săi, pe care Schuyler i-a întâlnit în București, cu care s-a întreținut adesea și despre care a scris mai ales în corespondența-i privată adresată soției sau surorii sale, Evelyn, îi vor fi îndepărtat cu timpul incertitudinile și îi vor fi diminuat neliniștile generate de noul său statut, noul loc de muncă și de întreaga problematică circumscrisă acestora. Oricum, liniile directoare ale unui program ce nu i-a fost stabilit din start de către autoritățile federale, în special de Departamentul de Stat, ci însuși le-a reperat și urmărit înfăptuirea, i-au fost foarte clare diplomatului versat ajuns în capitala României.

La doar câteva zile după sosirea sa la noul post diplomatic, în august 1880, Schuyler, inspirat probabil și de amicul său din Viena, făcea și primele aprecieri asupra potențialului economic românesc, aprecieri pe care le comunica în scris Departamentului de Stat. "Din punct de vedere comercial – nota el – exportul României constă îndeosebi în cereale, țara fiind într-un fel rivală pentru noi; dar produsele industriale se află în faza de început, a copilăriei, încât România va putea fi o bună piață pentru exportul mărfurilor noastre, piață controlată acum de englezi, austrieci și germani"¹⁰. Mesajul era identic cu acel avansat de Kasson în privința transformării pieței românești în debușeu pentru produsele americane, numai că Schuyler a beneficiat și de avantajul informării directe și al ofertării unor soluții mai convingătoare.

Într-un alt raport preliminar cu aceeași destinație, datat 28 septembrie 1880 și consacrat problemelor agriculturii românești (domeniu pentru care a avut o anume predilecție), diplomatul întvedea aici posibilitatea unei "deschideri pentru antreprizele americane în domeniul mașinilor și uneltelor agricole". Dificultățile generate de transportul anevoios al acestora, de taxele și cheltuielile aferente, le vedea diminuate până la eliminare prin utilizarea serviciilor unei companii transoceanice italiene, "Florino Steamship Co.", ce asigura legături regulate între New York și Neapole, companie care lesne își putea extinde sfera serviciilor până în porturile Mării Negre, precum și prin împuternicirea unui agent specializat în operațiile de plasare a mașinilor agricole pe piața românească, în persoana lui John Lee¹¹. Ultimului i se datorase de altfel introducerea în premieră a batozei mecanice în țară.

O imagine de ansamblu asupra agriculturii românești, surprinsă din perspectiva diplomatului reprezentând și interesul omului de afaceri, atent mereu la eternul raport definitoriu pentru economia de piață, cerefe-ofertă, a prilejuit un amplu comentariu în coloanele prestigiosului cotidian american "The New York Times" din 21 septembrie 1881. Informațiile furnizate de Schuyler, sub formă de corespondență specială adresată de astădată nu Departamentului de Stat ci, prin mijlocirea marelui ziar, potențialilor întreprinzători americani într-o zonă mai puțin cunoscută lor, au fost prelucrate de redacție și oferite cu generozitate celor interesați¹².

În esență, observațiile diplomatului, care beneficiase de asistența și consiliile în materie ale inginerului american Ed.M. Grant, slujeau concluziei firești: cultivarea pământului după metode agrotehnice înapoiate, cu unelte tradiționale (erau pomenite și descrise plugul primitiv, boroana, hârlețul, sapa, furca din lemn etc.), în condițiile inexistenței unor sisteme de drenaj, a dificultăților ridicate de transportul cerealelor și de înmagazinarea lor, oferea o bună șansă întreprinzătorilor americani de a-și spori cifra de afaceri pe piața românească a mașinilor și uneltelor agricole. Încât, comentatorului ziarului nu-i rămânea altceva decât să sublinieze caracterul instructiv al informațiilor oferite de diplomat concetățenilor săi, întreprinzători și oameni de afaceri, pe care-i îndemna să ia aminte la cerințele și disponibilitățile semnalate ale pieței românești.

Desigur, Statele Unite, prin reprezentanții consulari și diplomatici, ori prin oficiile comerciale sau împuterniciții unor mari firme producătoare, n-a fost singura țară interesată în câștigarea pieței românești către sfârșitul secolului al XIX-lea. În competiția declanșată pentru dobândirea unei poziții privilegiate în acest domeniu, care, ulterior, avea să cedeze întâietatea petrolului, Statele Unite porneau cu un handicap, dar și cu un atu. Cel dintâi consta în accesul american întârziat în zonă, cauzat nu numai de distanțele geografice, ci și de împrejurările politice, fiind devansat, cum observase și Schuyler, de cel german, francez, englez și austriac, în ordine și proporții fluctuante. Cel de al doilea, amintit deja, deriva din concurența pe care cerealele americane, "mai bune, mai abundente și mai ieftine", înfruntând dificultățile generate de distanțe și transport, o făcea celor românești pe piața europeană, îndreptând astfel atenția producătorilor agricoli și economiștilor români spre ameliorarea condițiilor și performanțelor tehnice ale unei agriculturi dominată de tradiționalism. Avantajată de ritmul alert impus industrializării generale și

mecanizării agriculturii, în epoca numită a "reconstrucției și dezvoltării" ce a urmat războiului civil, economia americană a prosperat mereu, devenind în scurt timp un concurent competitiv, ba chiar de temut, pe piața europeană¹³.

Pentru agricultura românească, a cărei producție destinată exportului a resimțit din plin efectele concurenței cerealelor americane, ieșirea din impas nu mai putea ocoli introducerea progresului tehnic, propovăduită teoretic de către mulți economiști în ultimele decenii ale secolului trecut. Dar, în condițiile unei slabe dezvoltări industriale, modernizarea agriculturii românești rămânea tributară, între altele, importului de mașini și unelte agricole, de care însă marea masă a micilor producători, din motive bine cunoscute, nu a putut beneficia în epocă. Interesant rămâne faptul că, în aceeași perioadă, unul dintre principalii furnizori de mașini agricole pe piața românească nu era altul decât unul dintre principalii concurenți pentru cerealele noastre pe piața europeană, iar canalul diplomatic a servit drept instrument pentru prospectarea și reglarea unor activități economice doar aparent contradictorii. Iar constatarea nu putea fi decât instructivă în opinia lui Alex. Cantacuzino: "Concurența ce întâmpinăm (din partea S.U.A., pe piața europeană a cerealelor – n.n.s.) să nu ne intimideze, s-o privim din contra, ca stimulentele cel mai activ al progresului și să profităm de dânsa, puindu-ne serios pe lucru"¹⁴.

Pentru stimularea legăturilor economice între România și Statele Unite, primul diplomat american acreditat la București, E. Schuyler, aflat într-un evident dezacord cu austeritatea impusă, în planul reprezentării externe, de guvernul federal de la Washington, recomanda în același an (1881) înființarea a două noi agenții consulare: una la Constanța și alta la Brăila. Argumentându-le necesitatea, el adăuga posibilităților existente pentru întreprizele americane în domeniul mașinilor și uneltelor agricole șansa reală (în opinia sa) a unui profitabil export de sare gemă românească peste ocean. Acest produs natural, provenind din exploatarea salinilor din zona subcarpaților meridionali, îl considera a fi "de mai bună calitate decât sarea de la Wieliczka, de lângă Cracovia" și, prin gradul de soliditate sporit, "excelent pentru vite". Schuyler se și adresase, de altfel, unui agent comercial din Brăila, G. Varelli, rugându-l să expedieze mostre ale produsului, însoțite de informațiile necesare asupra prețului de export, unui importator din New York, pe care-l și avertizase: "Voi prezenta această chestiune directorului <Regiei> monopolului statului, care este un om luminat, gata să vadă o deschidere spre afaceri și voi face tot ce-mi stă în putință pentru stimularea comerțului în acea direcție"¹⁵. Dar, probabil că dificultățile legate de transportul unui produs al cărui cost pe asemenea distanțe depășea mult prea mult valoarea mărfii au paralizat orice inițiativă în acest sens, sarea neregăsindu-se nici atunci, nici mai târziu, printre mărfurile românești exportate peste ocean.

Un interes particular pentru diplomatul ispitit multă vreme de știința botanicii, un hobby am spune astăzi, l-a reprezentat studiul culturii și valorificării unei specii de plantă erbacee perenă, sau arbust, numită popular "lemn-dulce" (științific *Glycyrrhiza*), utilizată în industria tutunului și mai târziu în cea farmaceutică. Interesul i-a fost revigorat printr-o cerere primită din partea unui importator din Philadelphia, dispus a demara afaceri în oricare parte a lumii, având ca obiect asemenea produs. "Tot timpul mă preocupă această problemă – se confesa Schuyler soției sale, la 10 martie 1881 – pe care o studiez pentru a introduce cultura lemnului dulce în Statele Unite. A trebuit să scriu o mulțime de scrisori spre a obține informații". În afara celor nouă oficii consulare contactate după propria-i mărturisire, s-a adresat în aceeași chestiune și directorului "colii românești de agricultură de la Pantelimon, lămurindu-se și lămurind la rândul său pe omul de afaceri din Philadelphia că "lemnul-dulce crește în unele județe românești din sudul țării (limitrofe Dunării), dar nu se recoltează și, prin urmare, nu este o marfă pentru comerț"¹⁶. De altfel, pasiunea lui în materie, după această dată, a și încetat subit.

N-a încetat însă preocuparea sa în direcția identificării altor posibilități de colaborare economică bilaterală, motiv pentru care le-a inventariat pe cele existente. În noiembrie 1880 Schuyler consemna într-un raport transmis Departamentului de Stat că "în cursul anului trecut (1879 – n.ns.) o fabrică pentru confecționarea încălțămintei necesară armatei a fost începută aici, utilajul fiind adus din S.U.A.; de asemenea, <România> a importat utilaj american pentru o fabrică de cărămizi, care va intra curând în funcțiune"¹⁷. Dar numărul celor ispițiți a investi ori a angaja afaceri în această parte a lumii era și avea să rămână încă redus. Motivelor cunoscute, determinate de distanțe, de dificultatea și slaba diversitate a căilor și a mijloacelor de transport și de comunicație, de costurile mari antrenate de orice inițiativă investițională etc., li se adăugau obstacole de ordin subiectiv, generate de neștiința sau ignoranța potențialilor afaceriști americani în privința disponibilităților pieței și a societății românești, aceasta din urmă confundată uneori cu societatea preistorică.

Un concludent exemplu în acest sens îl oferă răspunsul epistolar oferit de Schuyler unui show-man și proprietar de circ din Bridgeport (Connecticut), P.T. Barnum, care-i solicitase a-i mijloci obținerea unui exemplar uman din acest colț de lume pentru a spori, prin prezența acestuia, gradul de atractivitate a reprezentațiilor sale. "Pot doar să vă spun – consemna diplomatul – că nici un locuitor al acestei țări nu este sălbatic și nu cred că ar fi ușor să conving pe oricare dintre ei să participe la un astfel de spectacol în America"¹⁸. Va fi fost și acesta, alături de multe alte rațiuni derivând din atributele funcției îndeplinite, unul dintre motivele determinante ale unei ample anchete asupra societății românești, materializată printr-un raport preliminar de 81 pagini dactilografiate, încheiat după primele patru luni de experiență diplomatică în România¹⁹. Dar asupra acestuia vom reveni.

De numele primului diplomat american de carieră acreditat la București, Eugene Schuyler, și de inaugurarea oficială a legației Statelor Unite în România este legată, practic, materializarea bunelor intenții și sincerei dorințe exprimate și afișată din start de către John Kasson, acoperitoare însă intereselor mult mai largi în direcția încheierii unor tratate, convenții sau acorduri bilaterale. "În vremea rezidenței mele la București – nota, câțiva ani mai târziu, Schuyler, în prefața unei cărți de autor – am negociat și semnat trei tratate cu România și două cu Serbia"²⁰. Formula generalizatoare de *tratat*, dictată de profilul lucrării, era însă impropriu utilizată, chiar dacă autorul ei avea să fie considerat pentru acea vreme "probabil cel mai cunoscut diplomat american în Europa"²¹. Pentru că, în realitate, doar primul document pentru finalizarea căruia s-a implicat avea acoperirea corespunzătoare de fond, celelalte două (negociate cu partea română) fiind doar convenții.

Pus în acord, după dorința și sugestia părții române, cu textul tratatului de comerț și de navigație încheiat anterior cu Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei, proiectul noului tratat a făcut obiectul schimbului de note explicative și ameliorative între legația Statelor Unite la București și Ministerul român de externe²², în primele luni ale anului 1881, spre a fi definitivat la 11 aprilie. Semnat de Eugene Schuyler și de Vasile Boerescu și publicat în versiunile engleză și română, tratatul de comerț și de navigație între România și Statele Unite, cuprinzând un număr de 19 articole, a suferit câteva retușuri imediate, exprimate printr-un act adițional, care, mai întâi, i-au amânat și, apoi, se pare, i-au și împiedicat ratificarea de către Senatul american²³.

Dar, în afara acestui tratat cu aplicabilitate controversată, Schuyler s-a implicat, având inițiativa, în negocierea a două convenții bilaterale americano-române, una consulară și cealaltă, de protecție a mărcii de fabrică. Astfel, la 3 iunie 1881, guvernul român, analizând proiectul prezentat de ministrul de externe, constata că acesta cuprindea principii "conforme cu dreptul ginților" și aviza favorabil "propunerea făcută de însărcinatul cu afaceri al Statelor Unite" privind încheierea unei convenții consulare cu autoritățile românești. Două zile mai apoi, ministrul român de externe, Dumitru Brătianu, cerea suveranului, devenit între timp rege, "cuvenita împuternicire

pentru a negocia, stabili și subsemna o asemenea convențiune". Cererea i-a fost aprobată de îndată, ministrul primind plenipotența negocierii și semnării documentului menit "a ajunge la scopul propus"²⁴. Iar acel scop era definit în chiar primul articol al convenției, în cuprinsul căruia părțile, reprezentate prin Schuyler și D. Brătianu, se arătau "însuflețite deopotrivă de dorința de a determina în toată întinderea și claritatea putincioase drepturile, privilegiile și imunitățile reciproce ale agenților consulari respectivi, precum și funcțiunile lor și obligațiunile la care ei vor fi supuși în cele două țări", România și Statele Unite.

Convenția, al cărui concept bilingv a fost dezbătut în Adunarea deputaților (la propunerea ministrului de Justiție Eugen Stătescu), avea să fie adoptată de părți abia peste un an și ratificată de cele două Camere ale parlamentului român în februarie 1883 și promulgată prin decretul regal din 3 martie 1883, contrasemnat de miniștrii de resort, cel de externe și cel de justiție. Schimbul instrumentelor de ratificare s-a făcut ceva mai târziu, din pricina absenței temporare a lui Schuyler din București, aflat la Atena pentru rezolvarea altor "chestiuni importante", încât abia la 3 iunie același an "Monitorul Oficial" publica legea prin care se aproba "Convențiunea consulară între România și Statele Unite ale Americii"²⁵.

Dintr-o perspectivă predilect, dar nu exclusiv, economică, Schuyler afirma în cuprinsul amintitului raport că România i se înfățișa într-un evident progres material, îndeosebi în domeniile agriculturii și comerțului. Despre industrie, deși le recunoștea localnicilor "certe aptitudini practice", aprecia ca "foarte rudimentară" starea manufacturilor și că singurele resurse naturale exploatate cu oarecare profit erau sarea și petrolul. Căile și mijloacele de transport erau de asemenea inventariate, prilej pentru raportor de a remarca prezența unor întreprinzători englezi, încă din 1864, în domeniul construcției de poduri metalice mari, realizate până atunci în număr de 22.

Cadrul și potențialul economic românesc, îndeajuns de ispititoare, în propria-i opinie, pentru oamenii de afaceri americani, beneficiau de un mediu politic adecvat și de evidența progresului demografic. "Ar trebui să adaug – nota Schuyler în cuprinsul celui raport – că guvernul este moderat și bine intenționat; proprietatea și viața sunt în siguranță; religia este liberă; școlile sporesc numeric și învățământul se ameliorează, iar tribunalele, unde judecata este dreaptă și bine administrată, sunt deschise tuturor". Estimând totalul populației României la acea dată în jur de 5 milioane locuitori, Schuyler își arunca privirea peste Carpați, aparent surprinzător, pentru că Transilvania se afla totuși în afara hotarelor de atunci ale țării. Acolo, observa el, și în mai multe districte ale Ungariei "românii formează peste două treimi din populație [...] Neamul lor, un amestec de merite și defecte, are o mare calitate: îndârjirea dezvăluită nu numai de capacitatea lor de rezistență în condițiile în care țara a fost disputată multă vreme de puteri străine, ci și prin maniera în care coloniile lor au sporit și s-au răspândit atât la nord de Carpați, cât și la sud de Dunăre"²⁶. Ideea nu era nouă, pentru că afirmații întrucâtva asemănătoare fuseseră rostite și cuprinse în suita reportajelor transmise de corespondenții americani de război pe frontul balcanic în anii anteriori, asupra cărora am stăruit deja. Interesant este însă faptul că aceeași idee a fost reluată și dezvoltată, doar câteva luni mai târziu, nu în cuprinsul unui document diplomatic, a cărui arie de circulație rămânea prin forța lucrurilor restrânsă, ci în cadrul unor ample comentarii politice prilejuite de proclamarea Regatului României și difuzate prin mijlocirea marelui cotidian "The New York Times"²⁷.

Similitudinea ideilor, informația utilizată, pertinența opiniilor exprimate și, nu în ultimul rând, evidenta simpatie cu care reporterul sau analistul s-a aplecat asupra subiectului îl recomandă pe Schuyler drept autorul acelor comentarii, cu atât mai mult cu cât colaborarea sa cu prestigioasa gazetă nu era accidentală.

Rememorând, pentru știința publicului cititor, împrejurările angajării României în războiul din 1877–1878 și riscurile cărora li s-a expus atunci principele Carol, analistul descifra în gestul

încoronării, nu doar materializarea unei ambiții prusace, ci un necesar act de justiție pentru o națiune distinctă din bazinul dunărean, ce și-a câștigat și impus respectul și locul binemeritat în rândul celorlalte popoare europene și cu care Statele Unite tocmai oficializase și permanentizase relațiile diplomatice bilaterale. "Exemplara tenacitate cu care ei (românii – n.ns.) și-au conservat prin secole individualitatea, în pofida descurajantelor vitregii – remarca analistul – reprezintă unul dintre cele mai curioase fenomene istorice. Hunii, goții și avarii le-au invadat teritoriul; slavii, bulgarii și turcii, pe rând, i-au tulburat. Dar românii s-au ridicat mereu la suprafață din acest potop al popoarelor, cu vigoarea moștenită, fără doar și poate, de la patricienii Romei, ai căror descendenți înșiși se cred [...] Acum nou-născuta națiune poate să-și însușească vechiul dicton *Romanul nu piere* ca pe o exultantă proorocie. Într-un cuvânt, încoronarea lui Carol semnifică mai curând înnobilitarea unei rase decât nașterea unui rege".

Mai departe, analistul oferea sugestive informații – pe adresa cititorului neavizat ori a cercurilor politice și de afaceri interesate – asupra țării și locuitorilor ei, etalând cunoștințe nu doar livrate în domeniu. "Regatul României dispune de un teritoriu și o populație aproximativ egale cu cele ale statului New York, adică 49.262 mile pătrate (circa 79.262 km²) și 5.376.000 locuitori, situându-se pe locul al zecelea între națiunile europene, după populație, și pe al 12-lea, după suprafață. Însă dacă etnicul și nu hotarele politice arbitrare ar fi luate în considerație, ambele elemente ale dimensiunii naționale ar trebui mult extinse. Astfel judecat, țara românilor – sublinia analistul – ar trebui să cuprindă nu numai Moldova și Valahia, ci și Basarabia rusească, Bucovina, Transilvania și o zonă mai largă din Banatul ungar. Colonii românești se află pe tot malul drept al Dunării, în Thracia, Epir, Macedonia, Tessalia și Albania, precum și oriunde ei și-au conservat limba, portul, obiceiurile și tradiția. În rezumat, între pusta Ungariei și munții Greciei sunt 15 milioane de români. Fiecare dintre aceștia trebuie să vibreze și să se simtă atrași spre noua demnitate alături de frații de același sânge aparținând acum politic și geografic României și este foarte posibil ca românii de astăzi să constituie doar nucleul unui mai larg și mai puternic regat". Firește, dincolo de cifrele sau de clasamentele puse în circulație, care își aveau importanța și rolul lor pentru cititorul, omul politic sau de afaceri american, mai însemnată în acest caz este ideea din urmă, dovedind deopotrivă cunoaștere și simț anticipativ din partea diplomatului versat (pe post de analist politic), cea a polarizării românilor de sub stăpâniri străine la matcă, exprimând nu doar o supoziție cu efect spectacular, ci o autentică stare de spirit constatată și verificată *de visu*.

Momentul politic ce-i focalizase atenția și-i prilejuise constatările și prognozele de mai sus, *proclamarea Regatului român*, îl regăsim ilustrat, în forme sau modalități adecvate, în corespondența-i diplomatică, ca și în cea privată. Previzibilă acea proclamare, pentru unele cercuri politice europene, încă din toamna anului 1880, când presa îi vehiculase probabilitatea vecină cu certitudinea, pentru o dată nu prea îndepărtată²⁸, ea a surprins întrucâtva pe avizați doar prin săvârșirea actului în martie și nu în mai a anului următor. În privința titlaturii, citându-l pe primul ministru Ion C. Brătianu, Schuyler nota la 12 martie 1881 că, prin raportare la Constituție și la noul statut internațional al țării după 1878, "nimic nu putea împiedica România a se declara regat sau chiar imperiu"²⁹. Diplomatul a surprins cu exactitate motivația grabei în confruntările politice interne, dintre forțele liberale guvernante – care, din perspectivă conservatoare, dovedeau o excesivă toleranță față de ideologia republicană și nihilistă – și opoziția junimisto-conservatoare, care, speriată de tentativa de asasinat din decembrie 1880 împotriva lui I.C. Brătianu și, mai ales, de "grozavul atentat" din Rusia, căruia i-a căzut victimă țarul Alexandru al II-lea, declara răspicat, la 13 martie 1881, prin vocea lui Titu Maiorescu, că sosise timpul de a se imprima politicii interne românești "o direcție mai compatibilă cu consolidarea monarhiei constituționale"³⁰.

Într-adevăr, urmând imediat celui aspru rechizitoriu împotriva politicii interne liberale, degajând ideea că guvernanții n-ar fi fost adepți convinși ai monarhiei constituționale, la 14 aprilie,

președintele Camerei, D. Leca, a propus, în replică, proclamarea urgentă a "regalității României", prin următoarea moțiune: "În fața împrejurărilor existente și conform voinței stăruitoare a națiunii neconținut manifestată, spre a întări și mai mult stabilitatea și ordinea interioară și a se da cu aceasta o garanție că monarhia română, fiind în aceleași condițiuni cu alte state ale Europei, va putea inspira mai multă încredere, Adunarea Deputaților, în virtutea dreptului de suveranitate ce-l are națiunea, proclamă pe Carol I rege al României"³¹. Nici unei puteri străine – observa diplomatul american – nu i se ceruse consimțământul, spre disconfortul câtorva oameni politici austrieci, manifestat însă cu suficientă măsură și discreție pentru ca, în opinia comentatorilor politici străini, poziția Vienei să fie caracterizată prin "no objection", iar a celorlalte cabinete europene, prin "supreme indifference"³².

Linistea sau indiferența invocate puteau fi tulburate – în aceeași opinie – doar de Serbia, ale cărei veleități de egalitate a propriului statut internațional cu cel al României întâmpinau nu numai rezistența Turciei, ci și pe cea a Austro-Ungariei, pentru simplul motiv că "un principat este mai ușor de absorbit decât un regat"³³. Desigur, situația României era alta decât cea a Serbiei, iar conduita guvernului vădea preocuparea de a nu surprinde Europa, de a-i oferi garanții că țara era un stat de ordine și că actul preconizat era "național și unanim". Vizând, prin moțiunea propusă, consolidarea "ordinii de lucruri interioare", noua formă de organizare constituia un imbold de a merge mai stăruitor pe calea progresului, iar pentru monarhiile vecine, o garanție de liniște și stabilitate.

În acord cu opinia exprimată de Schuyler, comentatorul de la redacția unei alte gazete americane, "The New York Daily Tribune", înscrisa același moment istoric al încoronării lui Carol I într-un cadru politic mai larg, spre a-i releva consecințele, deopotrivă pentru evoluția raporturilor internaționale, ca și pentru viitorul statelor balcanice. "Memoria trecutului nu prea îndepărtat – nota el – deschide calea supozițiilor pentru viitor. România, Serbia, Bulgaria, Muntenegru și Grecia pot fi considerate substanțiale câștiguri pentru Europa, pentru civilizația nicicând îndepărtată de evoluția spiritului național. Câștigul va fi și mai mare când acestea nu vor mai admite influența sau protecția Austriei, Rusiei sau Angliei. Este în interesul întregii lumi ca statele ce se ridică pe ruinele Imperiului Otoman să fie puternice și respectate, încheind alianțe între ele, preferabile celor cu mai vechile și mai marile puteri"³⁴. Observația finală, asociată obiectivului înfăptuit în deceniul IX al expansionismului economic american în Europa, denotă lipsa de indiferență peste Ocean pentru statutul și viitorul politic al statelor balcanice, chiar dacă pentru moment, Statele Unite urmăreau prioritar dominația în zone geografice vecine, în America Centrală și în bazinul Caraibelor³⁵.

După ce prin votul cvasiunanim al Parlamentului (Camera și Senatul), în ziua de 14 martie 1881, proiectul a devenit lege, în aceeași zi membrii guvernului prezentau un raport explicativ lui Carol I privind noua formă de organizare statală, considerată "continuarea domniei române"³⁶ și, alături de senatorii și deputații reprezentând corpurile legiuitoare, dar și de o mare mulțime de "notabili" și oameni de rând, omagiau pe primul rege al românilor. N-au lipsit de la eveniment, precum în 1877, membrii corpului diplomatic acreditat la București, în rândul căruia s-a aflat și finul observator al celor mai neașteptate detalii, Eugene Schuyler.

În cuprinsul corespondenței către soție, pe marginea momentului, el reținea bunăoară chipul solemn și liniștit al lui Carol, contrastând cu cel al Elisabetei, exuberantă și agitată, ieșiți în balconul palatului regal alături de ceilalți înalți demnitari, spre a saluta mulțimea venită să-și omagieze *majestățile*. Între demnitarii din prejmă, s-a aflat și Ion C. Brătianu, pe care diplomatul l-a remarcat pentru gestul săvârșit la retragerea perechii regale din balcon, când primul ministru s-a înclinat reverențios și i-a sărutat mâna dreaptă suveranului, spre uimirea martorului ocular, care nota ca pentru sine: "desigur, este ceva să fii rege!"³⁷.

Din păcate, propria-i stare de spirit în care se afla ca participant și la ceremonia încoronării lui Carol I ca rege al României, la 10/22 mai, era serios marcată de insatisfacțiile generate, pe o parte, de dezinteresul vădit al autorităților federale de la Washington pentru misiunea sa diplomatică în România și, pe de altă parte, drept consecință firească, de statutul său familial, prea îndelung neglijat în condițiile incertitudinilor ce planau asupra legației ce o reprezenta. Mărturisindu-și gândurile partenerei de viață, el nota că, prin cumulare, toate elementele de disconfort "mă enervează și mă fac într-atât de nefericit, încât nici nu-mi dau seama cum de am rezistat până acum [...] Nu pot lucra, nu pot citi, nu pot face absolut nimic"³⁸. În toamna aceluiași an, după ce în vară se deplasase la Belgrad pentru negocierea unui tratat comercial și a unei convenții consulare cu Serbia, asemănătoare celor semnate cu România, Schuyler a intenționat să plece temporar acasă, dar moartea președintelui american James A. Garfield, la 19 septembrie, în urma rănilor provocate de tentativa de asasinat împotriva-i din 2 iulie același an, l-a mai reținut o vreme în postul diplomatic de la București. De aici, el raporta despre consternarea și reacțiile de compasiune ale românilor, exprimate și prin recviem-ul de la Patriarhie în memoria ex-președintelui american, slujbă la care au luat parte, în afara membrilor corpului diplomatic acreditați în capitala României, mai mulți miniștri ai cabinetului Brătianu, precum și aghiotantul domnesc, generali și ofițeri. Câteva zile mai apoi, însuși regele Carol I, aflat în acea vreme la Sinaia, i-a transmis, în cadrul unei întrevederi personale cu diplomatul american, condoleanțe pentru pierderea președintelui Garfield³⁹.

Abia către mijlocul lunii octombrie, după semnarea convenției cu România pentru protejarea mărcii de fabrică și după audiența obținută la Carol I, Schuyler a putut părăsi București, îndreptându-se spre Washington, dar nu direct, ci prin Paris, unde avea să mai zăbovească până spre sfârșitul lui noiembrie, preocupat fiind de găsirea unui expert care să-i revizuiască ultima parte a monografiei *Petru cel Mare*. Așadar, preocupările cărțurărești nu le-a sacrificat pe altarul diplomației, cum s-ar putea înțelege din cuprinsul unor corespondențe ale sale, ci poate doar le-a întârziat sau reșalonat.

În capitala federală, ajungând abia în decembrie 1881, avea să rămână mai bine de jumătate de an la dispoziția și pentru consultările de rigoare cu membrii comisiei senatoriale de politică externă, dobândind, la 7 iulie 1882, nominalizarea în postul nou creat de ministru rezident pentru România, Serbia și Grecia. Dacă, din perspectiva americană, noua poziție diplomatică, cumulativă, răspundea unei cerințe precumpănitor economice (reducerea alocațiilor bugetare pentru cheltuielile de reprezentare ale Departamentului de Stat), din perspectivă românească ea avea conotații politice evidente, semnificând o diminuare corespunzătoare a rolului legației S.U.A., câtă vreme titularul postului urma a-și împărți timpul și preocupările specifice între București, Belgrad și Atena, cu opțiunea fermă, materializată în ianuarie 1883, pentru stabilirea reședinței de bază pe durata misiunii în capitala Greciei.

Schuyler a revenit în București la 21 august 1882, când ecurile favorabile din presa americană asupra cărții lui James Samuelson consacrată României⁴⁰, erau încă proaspete. Poate că și din acel motiv el a insistat – în cuprinsul corespondenței particulare către soție, aflată încă la Paris, și către sora sa din Ithaca (New York) – asupra unor aspecte exterioare și a impresiilor adunate în vremea ceremoniei prilejuite de prezentarea scrisorilor de acreditare regelui Carol I, în calitate de prim ambasador în România, la 8 septembrie același an. Ceremonia s-a desfășurat la reședința regală (cabana de vânătoare) din Sinaia, unde Schuyler a ajuns în aceeași zi, după o călătorie de circa cinci ore cu trenul, avându-l companion pe ministrul român de externe D.A. Sturdza, prezentat ca "un om foarte simpatic, fermecător".

Stânjenit puțin de ținuta protocolară ce i-a fost impusă, oaspetele a fost așteptat la gară de o trăsură specială trasă de patru cai, cu surugiul în costum de paradă, care l-a condus apoi la

reședința regală, unde o gardă de onoare l-a întâmpinat în sunet de trompete. Mărturisind că nu era pregătit sufletește pentru asemenea ceremonie, el a fost surprins de "neobișnuita solemnitate" a regelui, care l-a blocat într-atât, încât cu anevoie și-a susținut scurta-i alocuțiune: "oricum, am îngăimat ceva" – scria diplomatul, în zilele imediat următoare, soției și surorii sale, iar după răspunsul condescendent al lui Carol, apariția reginei, "îmbrăcată în costum național românesc și vorbind în limba engleză cu mine", au avut darul de a elimina excesul de sobrietate și de a mai încălzi atmosfera. Invitat și pentru a doua zi la micul dejun regal, Schuyler relatează epistolar că, din pricina unei ploi torențiale, micul dejun a fost organizat către prânz, nu la reședința din ajun, ci la mănăstirea din Sinaia, unde perechea regală locuia pe durata construcției castelului Peleş. La masă a avut privilegiul de a fi fost încadrat de regina Elisabeta și de Mite Kremnitz, pe ultima prezentând-o ca pe o mai veche prietenă cu preocupări literare și cu o înfățișare foarte atrăgătoare, ceea ce i-au asigurat "conversații mai mult decât agreabile cu ambele vecine". Două lucruri i-au plăcut la Sinaia și nu s-a sfiit a le numi: mâncarea nu foarte bună ce i-a fost servită la micul dejun, probabil nepotrivită gustului său și, îndeosebi, ploaia care, asociată unei mai vechi afecțiuni, l-a determinat să-și scurteze sejurul montan și să se întoarcă în aceeași zi în capitală cu convingerea că "ploaia în București ne este așa de rea ca ploaia în Sinaia"⁴¹.

Rațiuni de ordin administrativ, circumscrise noului său statut, l-au determinat curând să părăsească capitala României, plecând, mai întâi, la Belgrad, la 7 noiembrie, spre a-și prezenta scrisorile de acreditare și, de acolo, în ianuarie 1883, la Atena, unde și-a fixat, precum am menționat, reședința legației. Avea să revină doar pentru scurtă vreme, în lunile mai-iunie 1883, pentru a fi prezent la ceremonia prilejuită de sărbătorirea independenței României, ocazie cu care a fost finalizat la 13 iunie și ultimul element al convenției consulare româno-americane din 1881, schimbul instrumentelor de ratificare⁴². De aici încolo, sub impactul multiplelor obligații reclamate de natura noii funcții, legăturile sale cu Bucureștii s-au răzlețit, fără a înceta definitiv; în bună măsură, aceste legături au fost servite prin activitatea viceconsulului american din București, W.G. Boxshall, care avea statut de "supus englez", ca de altfel și colegul său William H. Stuart, numit ulterior agent consular american pentru porturile Brăila și Galați⁴³. Oricum, s-a observat deja, câteva dintre telegramele sau rapoartele diplomatice ale ministrului american rezident în Atena vizau și spațiul românesc, unul dintre acestea sprijinind acordarea unui împrumut militar destinat apărării, pe considerentul că "e foarte firesc în condițiile situației <geopolitice a> României, ca poporul să dorească protejarea independenței țării în cazul unei posibile agresiuni"⁴⁴.

Alt moment însemnat al vieții politice internaționale cu incidențe românești, avându-l nu numai ca observator, ci și susținător al cauzei române, l-a constituit semnarea tratatului de la Londra, din 10 martie 1883, în urma conferinței europene care a dezbătut problema prorogării puterilor Comisiei Dunării și extinderea competenței acesteia până la Brăila, precum și sancționarea regulamentului fluvial. Precum se știe, România, nefiind admisă a lua parte cu drepturi egale cu celelalte puteri la lucrările conferinței, a declarat ilegale prevederile tratatului final privind extinderea competenței Comisiei europene a Dunării asupra sectorului fluvial cuprins între Brăila și Porțile de Fier.

Prezentată, cu un an mai devreme, într-un amplu comentariu politic al ziarului "The New York Times", ca unul dintre "numeroasele obstacole în calea soluționării echitabile a chestiunii orientale"⁴⁵, problema Dunării, a structurii și obiectivelor (mărturisite sau nu) ale comisiei europene creată de Congresul de la Berlin, a reținut atenția diplomatului american aflat acum la Atena, de unde nota: "România are dreptul natural de a fi prezentă la acea conferință (la Londra – n.ns.), nu doar ca putere riverană a Dunării, ci și pentru faptul că are un delegat în comisia europeană". Regretând apoi eliminarea artificială a acestuia din urmă de la lucrări, Schuyler

aprecia că, deși marile puteri îl ratificase, tratatul de la Londra devenea inoperant câtă vreme România, ca stat riveran, nu-și pusese apostila⁴⁶.

Anul care i-a adus marea satisfacție cărturărească, prin finalizarea și publicarea la New York a celor două volume monografice consacrate lui *Petru cel Mare*, lucrare pe care H. Taine a prezentat-o ca pe "una din cărțile marcante ale secolului"⁴⁷, avea să-i procure și o neașteptată surpriză, neplăcută de astă dată, pe tărâmul carierei sale diplomatice. Reîntors în vara anului 1884 la Washington, probabil pentru noi instrucțiuni sau poate pentru a lua pulsul vieții politice americane în campania electorală prezidențială, Schuyler a fost uimit să afle că, la recomandarea Congresului, Departamentul de Stat scosese din schema reprezentanțelor sale diplomatice în străinătate, începând cu ziua de 6 iulie același an, legația pentru România, Serbia și Grecia. Sarcinile acesteia urmau a fi preluate, inclusiv pentru România, de reprezentanțele consulare. Decizia fiind irevocabilă, nu i-a rămas diplomatului lăsat la vatră decât libertatea de a reveni în Balcani, pe cheltuială proprie, pentru un ultim tur al celor trei capitale, spre a-și lua oficial rămas bun de la autoritățile cu care colaborase până atunci. La 7 septembrie 1884, Eugene Schuyler prezenta regelui Carol I, la Sinaia, scrisorile de rechemare din post, semnificând ultimul act al misiunii sale diplomatice în România, prilej pentru gazde de a-l întâmpina cu cordialitate și de a-i oferi un tur al nou-inauguratului castel Peleş, precum și o medalie ilustrativă a edificiului, confecționată din bronz.

În ajun, ministrul român de externe, D.A. Sturdza, adusese un vibrant omagiu diplomatului american, iar ziarul "Românul" din 7 septembrie – anunțând suprimarea, din motive economice, a legației S.U.A. în București – regreta atât decizia în sine, cât mai ales pierderea unui strălucit și iscusit reprezentant al Statelor Unite, "atât de stimat și de prețuit de către toți acei care au avut plăcerea de a-l cunoaște". La rândul-i, în cuprinsul ultimului raport emis din București pentru uzul autorităților federale, Schuyler nota, între altele: "Este de datoria mea să semnez că suprimarea legației a produs o proastă impresie aici, dar atât Regele, cât și actualul ministru al afacerilor externe sunt suficient de înțelepți pentru a nu îngădui ca această măsură să influențeze relațiile dintre cele două țări. Sper ca legația să fie reînstituită cu cel mai apropiat prilej, fie de-sine-stătătoare, fie asociată cu cea din Viena. La încheierea misiunii, nu pot să nu reamintesc multiplele dificultăți cu care am fost confruntat aici de la înființarea legației, în 1880"⁴⁸. Cu siguranță, dificultățile invocate își aveau sorginea la Washington, în calculele sau ~~profiul~~ strategiilor specifice așa-numitei *vârste de aur* a sistemului politic american (primele trei decenii posteroare războiului civil), iar reproșurile lui Schuyler ~~vorbeau~~ parcă să întărească constatările, la scară mai largă, ale altor doi contemporani de marcă: "nici lideri, nici principii, nici partide" – glosa sentențios tânărul absolvent de colegiu și viitor președinte al S.U.A., Woodrow Wilson, în timp ce pentru istoricul de la Harvard, Henry Adams, aceeași perioadă – dominată de alianța dintre afaceri și politică – "a fost săracă în scopuri și anemică în privința rezultatelor"⁴⁹.

Pentru România însă, odată cu plecarea din București a lui Eugene Schuyler, la 9 septembrie 1884, se încheia mult prea devreme prima și cea mai consistentă fază a relațiilor diplomatice oficiale, la nivel de legație, cu Statele Unite ale Americii. Acestei faze îi corespunde și o învioreare a raporturilor economice bilaterale, încurajate precum am văzut de Schuyler, chiar dacă progresul lor n-a atins, din varii motive, cotele valorice sau cantitative așteptate.

Potrivit statisticilor oficiale românești, la care s-au mai făcut referiri în studiile consacrate temei⁵⁰, volumul importurilor americane directe, în anul 1881, se ridica la suma de 57.280 dolari, iar cel al exporturilor românești în S.U.A., la doar 2.000 dolari; demn de remarcat este faptul că, la acea dată, circa 90% din valoarea importurilor era asigurată de petrol și produse petroliere. și chiar dacă o lege protecționistă promovată de guvernul român în 1882 nu scăpase observației critice a lui Schuyler privind caracterul ei prohibitiv pentru petrolul american, acesta a continuat să

pătrundă pe piața românească și în anii următori, pe calea ocolită îngăduită de prevederile tratatului comercial româno-englez din anul 1880. Un spor de interes din partea română avea să fie acordat, după 1880, importurilor americane de echipament industrial. Al. de Matlecovitz, în a sa statistică consacrată importurilor și exporturilor românești pentru anii 1881–1886, oferea câteva sugestive repere ale "dialogului" economic româno-american⁵¹, exprimat cifric, în franci, astfel:

Anul	import	export
1881	286–404	13.907
1882	64.482	226.189
1883	62.165	–
1884	329–418	–
1885	21.508	5.472
1886	195.295	–

Cu aceste cifre Statele Unite se aflau – între cei 15 parteneri economici ai României nominalizați de Matlecovitz – abia pe locul al 13-lea, ceea ce lasă loc oricăror speculații interpretative.

Oricum, absolut insignifiante din perspectivă americană și cu pondere scăzută, nu însă și de neglijat, în ansamblul relațiilor economice internaționale ale României, raporturile bilaterale între cele două state au marcat un indubitabil câștig în plan politic, firește diferențiat în consecințe și semnificații pentru parteneri, având în persoana primului diplomat american acreditat la București, cu rangul de însărcinat cu afaceri (1880–1882) și apoi de ministru rezident (1882–1884) un strălucit exponent al teoriei și practicii diplomatice de tip modern. Pentru contribuția sa într-un domeniu în care știința și arta se îngemănează, pentru întreaga-i activitate și pentru alesele-i însușiri intelectuale și morale, Academia Română l-a ales, în 1885, ca membru corespondent, inaugurând cu el seria personalităților americane astfel distinse, serie care avea să cuprindă ulterior pe fizicianul Howard A. Kelly, pe filologul Leon du Bois, pe exploratorul Francis C. Nicholas, și nu în ultimul rând pe istoricii Charles Upson Clark și T. W. Riker.

NOTE

1. Frank G. Siscoe, *Eugene Schuyler, First American Diplomat in Romania*, în "Revue Roumaine d'Histoire", nr. 2, 1972, p. 209-237.
2. *Ibidem*, p. 211.
3. George Fotino, *Washington*, în vol. *Reprezentanțele diplomatice ale României*, I, București, 1967, p. 375-376; Cornelia Bodea, *Romanian-American Academic Relations in the past*, în "Revue Roumaine d'Histoire", nr. 4, 1979, p. 813 și mm.
4. Frank G. Siscoe, *op.cit.*, p. 213.
5. Evelyn Schuyler Schaeffer, *Eugene Schuyler. Memoirs and Essayx*, New York, 1901, p. 142.
6. Vezi și Ion Stanciu, *John Kassan, diplomația americană și independența României (1877-1880)*, în "Revistă de istorie", nr. 6, 1977, p. 1035-1050.
7. Paul D. Quinlan, *Early American Relations with Romania, 1859-1914*, în "Canadian Slavonic Papers", Ottawa, vol. XXII, no. 2, 1980, p. 197.

8. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 218–219. Alegerile din 1880 au dat însă câștig de cauză tot republicanilor, e drept, la mare luptă, încât noua administrație americană, cu președintele James A. Garfield, și-a putut menține vechea reprezentare diplomatică.
9. Eugene Schuyler, *Peter the Great, Emperor of Russia, A Study of Historical Biography*, 2 vol., New York, 1884.
10. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 225.
11. Vezi Report on Agriculture and Agricultural Methods in Romania, în Dumitru Vitcu, Probleme ale modernizării agriculturii românești din perspectiva raporturilor româno-americane la sfârșitul secolului al XIX-lea, în CAM, XXI, vol. 1 (81), Iași, 1988, p. 171.
12. E. Schuyler about Romanian Agriculture, în NYT, September 21, 1881, p. 4, col. VI.
13. Alex. Cantacuzino, *America vis-a-vis cu România*, București, 1876, p. 4–5.
14. *Ibidem*, p. 32.
15. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 226.
16. *Ibidem*, p. 226–227.
17. *Ibidem*, p. 225.
18. *Ibidem*, p. 226.
19. *Ibidem*, p. 227–229. Vezi și Stelian Popescu-Boteni, Relații între România și SUA până în 1914, Cluj-Napoca, 1980, p. 90 și urm.
20. Eugene Schuyler, *American Diplomacy and the Futherance of Commerce*, New York, 1886, p. IX.
21. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 211.
22. G. Fotino, *op.cit.*, p. 381–382; Stelian Popescu-Boteni, *op.cit.*, p. 66–67.
23. *Ibidem*. G. Fotino afirmă, în schimb, că acel tratat a intrat în vigoare doi ani mai târziu, în mai 1883 (*op.cit.*, p. 382).
24. *Ibidem*, p. 384.
25. Relațiile internaționale ale României în documente (1368–1900), ed. Ion Ionașcu ș.a., București, 1971, p. 459–465.
26. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 227.
27. *Charles I – King of Roumania*, în NYT, April 24, 1881, p. 8, col. IV și respectiv *King Charles*, în NYT, May 24, 1881, p. 4, col. V–VI. Ambele reportaje au fost reproduse în extenso în studiul nostru *Latinii de la Dunăre, Presa americană despre români la sfârșitul secolului al XIX-lea*, în Anuarul Institutului de Istorie "A.D. Xenopol", Iași, XIX, 1982, p. 61–63.
28. "The Times" (London), September 29, 1880 (apud Fr. G. Siscoe, *op.cit.*, p. 232).
29. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 228.
30. Cf. Apostol Stan, *Putere politică și democrație în România, 1859–1918*, Editura Albatros, București, 1995, p. 133.
31. "Monitorul Oficial", nr. 60, 15/27 martie 1881, p. 1816–1820.
32. *The New Kingdom*, comentariu preluat din "The Pall Mall Gazette" de către "The New York Times", din 10 aprilie 1881, p. 14, col. IV.
33. *Ibidem*.
34. *The spirit of Nationality*, în "The New York Daily Tribune", March 29, 1881, p. 4, col. III; vezi și Dumitru Vitcu, *Românii în presa americană (1859–1918)*, în Anuarul Institutului "A.D. Xenopol" Iași, XXIII-1, 1986, p. 88.

35. Charles S. Campbell, *The Transformation of American Foreign Relations, 1865–1900*, New York & London, 1976, p. 86; W.A. Williams and W. LaFeber, *The New Empire. An Interpretation of American Expansion, 1860–1898*, Ithaca, 1963.
36. Apostol Stan, *op.cit.*, p. 136.
37. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 233.
38. *Ibidem*.
39. *Ibidem*, p. 234.
40. James Samuelson, *Roumania. Past and Present*, London, 1882; sub titlul *King Charles and his Queen* lucrarea a fost elogios prezentată în "The London Athenaeum", de unde cronică a fost reprodusă în NYT, din 11 august 1882, p. 1, col. III.
41. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 235.
42. *Ibidem*; vezi și G. Fotino, *op.cit.*, p. 385.
43. *Ibidem*, p. 386.
44. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 236.
45. "The New York Times", May 21, 1882, p. 8, col. VII.
46. Eugene Schuyler, *American Diplomacy and the Furtherance of Commerce*, New York, C. Scribner's Sons, 1886, p. 361.
47. Apud Cornelia Bodea, *Romanian-American Academic Relations in the Past*, în RRH, 4/1979, p. 813.
48. Fr. Siscoe, *op.cit.*, p. 236–237.
49. George Brown Tindall, David E. Shi, *America. O istorie narativă*, vol. II, București, 1996, p. 570–571.
50. I. Stanciu, *Considérations sur l'évolution des rapports commerciaux entre la Roumanie et les Etats-Unis d'Amerique jusqu'en 1914*, în RRH, nr. 4/1972, p. 616–617; Stelian Popescu-Boteni, *op.cit.*, p. 93–94.
51. Al. de Matlecovitz, *Starea economică a României după raporturile consulilor străini*, seria VIII, București, iulie 1891, p. 80–81 (apud Stelian Popescu-Boteni, *op.cit.*, p. 93–94).

SUMMARY

From the perspective of great politics, taking into account the evolution of international relations with its most representative moments and most suggestive forms of expression up to World War I, bilateral Romanian-American relations were not of great importance for either side. It is true that from the reports about the 1848 revolutionaries in the Romanian lands, realized across the ocean through the intermediary of George Sanders, Francis Bowen, Carroll Spence, and, especially, James O. Noyes, up to the achievement and international recognition of the independence of the Romanian state, the political authorities in Bucharest manifested a constant interest in increasing commercial ties with the New World, in establishing direct political contacts and in replacing the restrictive diplomatic rituals imposed by the still sovereign power and respected by the United States as a result of clauses of an old bilateral treaty concluded with Turkey.

The first official American diplomat accredited in Bucharest advanced successively from the position of diplomatic agent and consul general (1880) to charge de affaires (1881) and then resident minister (1882). Eugene Schuyler was a lawyer by training, with a rich diplomatic

experience gained over the years in St. Petersburg, Moscow, Talin, Constantinople, and later Birmingham and Rome, at the same time he was also a reputable scholar. The author of a great monograph, among other books, on Peter the Great (1884), which H. Taine praised as one of the “important books of the century”, Schuyler contributed, during his almost four years of diplomatic activity in Bucharest, to improving economic relations between the two countries, in special, but also to advancing political and cultural relations. Even if there did not exist a reciprocity of diplomatic representations in the two capitals, as the American side desired, and, even if, from the Romanian point of view, the role of the American legation in Bucharest diminished proportionally with the expansion of its responsibilities to cover Serbia and Greece, followed by the transfer of the diplomatic residence to Athens in 1883, Schuyler’s mission in Romania marked the most consistent phase of official bilateral diplomatic relations.